

ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא ז.

ובעל חוב דינו צנינונים. במס' גיטין בפרק הנזקין (ד' מ:).
וכי סימא קסבר ר"ע בו. אפילו הכי לא גמרינן הקדש מיניה דאיכא
 למיפרכי מה ל"ב"ח שכן יפה כחו צנוקין שההדיוט הוא נוטל צהדיקו
 מן העדיית: **תאמר בהקדש שהורע כמו צנוקין.** ללא שקיל נזק
 מילי: **דמניא ר"ע בן מנסיא בו.**

HebrewBooks.org © Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

נא א מיי פ"ט מהל' מלוה וזה הלכה א
 סנה עשין לז טו"ע ח"מ
 סי קב סעף א'
נב ב מיי פ"ח מהל' מקי
 ממון הלכה ב ופ"ח
 הלכה י סנה עשין ס טור
 ש"ע ח"מ סי' שפט סעף
 ב וסי' ט"ז סעף א'
נג ג מיי' פ"ח מהלכות
 ממנוט עיי' הלכה טו
 טו"ע ח"מ סי' רנ"ג סעף
 ג:

רבינו חננאל

ר' עקיבא אומר לא בא
 הכתי' אלא לגבות לניזקין
 מן העדיית וקל וחומר
 להקדש. ודבר ליה כו'
 שמעו' בן מנסיא. רמי
 ליה אביי לרבא, לר'
 עקיבא דקתני מיטב שדהו
 שלמיק, והתניא כסף
 ישיב לבעלי לרבות שיהו
 כסף. פי' ישיב כל מה
 משלם המזיק השבה
 חייא. בדרייה תלה רחמי'
 רכתי' ישיב. ופרי' אם
 בא המזיק לשלם מעצמו,
 כל מה ירצה משלם.
 ואם דחה מלשלם וביד'
 גובין ומצויין ממנו, אין
 גובין אלא מיטב. ודייק
 רב עולא מדרתי' ישלם
 ש"מ על כרחו. ואקשו
 עליה מי כתיב ישלם,
 אדרבה ישלם מרעהו
 משמע פי' מאכילין אותו
 מעשר עני עד מחצה,
 אם הוולו נכסיו משום
 רדיחיק לוביני מאכילין
 אותו מעשר עני עד שיעור
 שאין דרך לזול יתר מיכן.

זרגל ולא בלדס המזיק אלא צאומר הרי עלי מנה וכן משמע צמתי'
 דתנא (לקמן דף ט:). נכסים שאין בהם מעילה ואכולהו אצות קאי ואפילו
 צנוקין דלדס למאן דאמר מנבעה זה ארס והא' דאמר שמואל בשאל
 (ב"מ ד' ט:). כי יאכל פרט לנזיק דלא משלם חומש ומשמע הא קרן
 חייב היינו מדרבנן ונראה דשאר
 נזקין דפטרי בהקדש גמריי דמקין
 ומאדס ומזכור דפטור צו פסולי
 המוקדשים וכ"ש הקדש וא"ת הכי
 ילפינן שן מכולהו מה לנן שיש הגאה
 להיקא וי"ל דיומר ראו להתחייב
 אדס המזיק קדים ממזיק ע"י שילוח
 צעירה וא"ת רעהו דתנא רחמנא
 למה לי הא מוכי יאכל נפקא ר"ש
 במסכת מעילה (דף יט). מקיש רחמנא
 הקדש לתרומה מה תרומה כתיב כי
 יאכל פרט לנזיק אף הקדש כל מילי
 דאכילה ומזיק ליה פטור ולא דוקא
 מידי דאכילה כדאימא תמס וי"ל דאי
 לאו דאשכחן דפטור מזיק הקדש לא
 הוה דרשינן מני יאכל פרט לנזיק
 אלא למעט חומש לחודי' ואע"ג דכי
 יאכל בתרומה כתיב ושם חייב מזיק
 קרן דממנו דכתיב הוא מ"מ מהאי
 קרא דכי יאכל לא נפיק אלא מקרא
 אחרתא דהוי כגול צנירו ומזיקו
 ומיהו למ"ד (לקמן טו). דאיכא כופר
 זרגל לא אחיא מכל הני דמה לקרן
 ואדס וצור דלא משלם כופר צפטס
 ראשונה ולצני טרפון דאית ליה
 (ספ) כופר שלם צתס נימא:

אובעל חוב בנינונית וכי תימא סבר ר"ע כל
 בעל חוב נמו בעידית איכא למיפרכי מה
 לבעל חוב שכן יפה כחו צנוקין תאמר
 בהקדש שהורע כחו צנוקין לעולם דגנה
 תורא דידן לתורא דהקדש ודקא קשיא לך
 שור רעהו אמר רחמנא ולא שור של הקדש
 ר"ע סבר לה כר"ש בן מנסיא דתניא א"ר"ש
 בן מנסיא אומר שור של הקדש שגנה שור
 של הדיוט פטור שור של הדיוט שגנה שור
 של הקדש בין תם בין מועד משלם נזק שלם
 אי הכי ר' ישמעאל ור"ע מומאי דבעידית דניזק
 וזיבורית דמזיק פליגי דלמא דכ"ע בדניזק
 שיימינן והכא בפלוגתא דר"ש בן מנסיא
 ורבנן קמפלגי ר"ע סבר כר"ש בן מנסיא ור'
 ישמעאל סבר כרבנן א"ב מאי לא בא
 הכתוב ועוד מאי ק"ו להקדש ועוד הא אמר
 רב אשי תניא בהדיא מיטב שדהו ומיטב
 כרמו ישלם מיטב שדהו של ניזק ומיטב
 כרמו של ניזק דברי רבי ישמעאל ר"ע אומר
 מיטב שדהו של מזיק ומיטב כרמו של מזיק;
 רמי ליה אביי לרבא כתיב מיטב שדהו
 ומיטב כרמו ישלם מיטב אין מידי אחרתא
 לא והתניא ²³ ישיב לרבות שוה כסף ואפילו
 סובין לא קשיא כאן מדעתו כאן בעל כרחו
 אמר עולא בריה דרב עילאי דיקא נמי דכתיב
 ישלם בעל כרחו א"ל אביי מי כתיב ישולם
 ישלם כתיב מדעתו משמע אלא אמר אביי
 כדמר דתניא יהי שהיו לו בתים שדות וכרמים
 ואינו מוצא למוכרן מאכילין אותו מעשר
 עני עד מחצה והוי בה מר היכי דמי אי
 הוול ארעתא דכ"ע וידייה נמי זל בהדייהו
 אפילו טובא נמי ליספי ליה דהא זול דכ"ע
 נמי אלא דאוקיר ארעתא דכולי עלמא
 וידייה אידיי דעייל ונפיק אזווי זל ארעיה
 אפילו

מזיבורית מאי ק"ו להקדש גריעותא הוא וקשה לפי' דאין זה גריעותא
 אלא חומרה דר"י פטור לגמרי מזיק את ההקדש ור"ע מחייבו ג"ש
 ולענין מיטב נמי חשיבות הוא דמשלם ממיטב דניזק ולא מגורע
 דניזק ונראה לר"י דה"פ מאי ק"ו להקדש דלענין חייבא מזיק בהקדש
 לא קאמר דהא מקרא דר"ש נפקא אלא לענין מיטב קאמר ולא
 הוה לר"ע לאהדורי לרבי ישמעאל ק"ו להקדש כיון דרבי ישמעאל
 היה מודה בכך אי לאו משום דפטור ליה לגמרי:
ישיב לרבות שוה כסף. צפ"ק דקדושין (דף טו. טז). דרשינן נמי
 הכי גבי עבד עברי ויש [שום] לריכותא (ש"ס דף ג. במסופות
 ד"ה צפוטת): **ישלם** מדעתו משמע. וא"ת דצפ"ק הרורע
 (חולין ק' קל) וספ ד"ה תנא) ישלם בעל כרחו משמע דקאמר תנא תני
 ישלם דברי ר' אליעזר ואת אמרת מדת חסידות שנו כאן וי"ל דהתם
 לא קאמר אלא דלא הוי מדת חסידות אלא צדיק חייב ועוד אמר
 ר"ת דה"ק תנא תני ישלם דברי רבי אליעזר ופליגי רבנן עליה ואת
 לפרש התם כן: **מי** שהיו לו בתים בו'. לא מייירי צתמים שדר
 בהם דהא תנן במסכת פאה (פ"ח מ"ח) אין מחייבין אותו למכור ביתו וכלי תשמישו:

אי דאייקור ארעתא אפילו פורתא נמי לא יסיפא ליה. אף על גב שאינו מוצא ליתן עליהם מאתים זוז לא יטול כלל לפי שגרס לעצמו
 ופשע דלא הוי ליה למיעל ולמיפק אזווי אכל אס לא פשע אפילו שוות יותר ממאתים זוז יכול לטול קודם שימכור צפחות
 משויין ורב אלפס מפרש בעשיר ועד מחצה היינו [א] עד שימצא שיקנה אותם לכל הפחות בחצי דמיהן וגרסינן צתה הכי אלימנא
 דויל ארעתא דכ"ע וידייה נמי זל צהדייהו אפילו פורתא נמי לא יסיפא ליה פירוש אפילו הוולו כל כך שאפילו התמחה לא יתנו זל
 לא יסיפא ליה כיון דזל ארעתא דכ"ע ושוות מאתים זוז אף לפי הוול אלא דאייקור כ"ע אפילו טובא נמי יסיפא ליה פי' אפילו מוצא

כדיש פירקין דשור שגנה [ארבעה
 וחמשה]: משלם נזק שלם. וקדריש
 ליה לרעהו הכי שור של רעהו הוא
 דכי הוי מזיק תס לא משלם אלא חצי
 נזק אכל אי מזיק שור של הקדש
 משלם מזיק נזק שלם ואפילו תס
 וקאמר ר"ע דשקל הקדש שיעור דמי
 שורו מעדיית קרקעות של מזיק:
דלמא דכ"ע דניזק שיימינן. ולא
 משלם ליה מזיק אלא זיבורית הואיל
 והוא כעדיית דניזק דמורה ר"ע לר'
 ישמעאל דאמר מיטב שדהו של ניזק
 ועדיית דקאמר ר"ע עדיית דניזק
 קאמר ולא אחי לאפלוגי עליה אלא
 בהקדש: **וצפוגא דר"ש בן מנסיא**
ורבנן פליגי. דמשמיה ר"ע לרבי
 ישמעאל דלא איירי אלא צהדיוט
 אכל צנוקי הקדש פטור ליה ואחי
 ר"ע לפלוגי עליה: **אי"ב מאי לא צא**
ההוב. דמשמע דצקרא גופיה פליגי
 דלא צא הכתוב להכי אלמא צהדיוט
 נמי פליגי: **ועוד מאי ק"ו להקדש.**
 הואיל ומן העדיית דקאמר ר' עקיבא
 אניזק קאי ולאקולי אחת דיהיב ליה
 מזיק מזיבורית מאי ק"ו להקדש
 גריעותא הוי ולר"ע יפה כחו דהקדש
 צנוקין דאמר דאפילו הוי מזיק תס
 שקיל הקדש נזק שלם ונפקא ליה
 מרעהו: **ועוד.** תניא צהדיא דמן
 העדיית דקאמר ר"ע אמזיק קאי:
ישיב כסף ישלם ר"ע לבעלי דהוה ליה
 למיכתב בעל הצור ישלם כסף לבעלי
 ישיב דתנא רחמנא למה לי הואיל
 וכבר כתיב ישלם לרבות כל השבות:
מדעתו. אי משלם ליה מזיק נזקו
 מדעתו דלא אטרחיה ללעוק עליו
 צב"ד שקיל סובין אכל אס אינו רואה
 המזיק ישלם נזקו לניזק אלא צב"ד
 דהיינו בעל כרחו אינו משלם אלא
 כסף: **דיקא נמי.** דגבי מיטב כתיב

ישלם דמשמע ישלם בעל כרחו: **ישולם.** משמע על ידי אחרים צב"ד
 יורדין לנכסיו דמזיק אכל ישלם משמע נמי מדעתו: **אלא אמר אביי.**
 לא משכחת מירוצא להני קראי אלא כדמר כי האי גוונא דמרתא
 רבה להך דתניא כו': **מי שהיו לו שדות צתים וכרמים.** שוה מאתים
 זוז ותנן במסכת פאה (פ"ח מ"ח) מי שיש לו מאתים זוז לא יטול
 לקט שחכה ופאה ומעשר עני דלאו עני הוא ונמנא גזול עניים הוי
 לו מאתים זוז חקר דינר ונתנו לו שוה אלף זוז צבת אחת הרי
 זה יטול זה יש לו צתים שדות וכרמים שוה מאתים זוז אכל אינו
 מוצא למכור מאכילין אותו מעשר עני עד מחצה שוה מאה זוז
 וקרקעותיו ימכור צמאה זוז דטפי מפלגא לא זיילי לעולם והרי יש
 לו מאתים זוז: **והוי צה מר.** והיינו רבה: **אפילו טובא נמי ליספו**
ליה. שהרי עכשיו אין שוה מאתים זוז ותנן (ספ) היו לו
 מאתים זוז חקר דינר אפילו נתנו לו שוה אלף זוז צבת אחת יטול:

אמרת וכו' ועל מדת חסידות לא הוה פליגי רבנן וצלאו הכי נרין
 בהם דהא תנן במסכת פאה (פ"ח מ"ח) אין מחייבין אותו למכור ביתו וכלי תשמישו:
אי דאייקור ארעתא אפילו פורתא נמי לא יסיפא ליה. אף על גב שאינו מוצא ליתן עליהם מאתים זוז לא יטול כלל לפי שגרס לעצמו
 ופשע דלא הוי ליה למיעל ולמיפק אזווי אכל אס לא פשע אפילו שוות יותר ממאתים זוז יכול לטול קודם שימכור צפחות
 משויין ורב אלפס מפרש בעשיר ועד מחצה היינו [א] עד שימצא שיקנה אותם לכל הפחות בחצי דמיהן וגרסינן צתה הכי אלימנא
 דויל ארעתא דכ"ע וידייה נמי זל צהדייהו אפילו פורתא נמי לא יסיפא ליה פירוש אפילו הוולו כל כך שאפילו התמחה לא יתנו זל
 לא יסיפא ליה כיון דזל ארעתא דכ"ע ושוות מאתים זוז אף לפי הוול אלא דאייקור כ"ע אפילו טובא נמי יסיפא ליה פי' אפילו מוצא

(א) לקמן טו: גיטין מט',
 (ב) לקמן טו: ד: וערכין
 (ג) א [שמות כא],
 (ד) בס"א: מיטב.

תורה אור השלם
 1. פי' יבער איש שדה או
 כרם ושלח את בעירו
 ובער בשדה אחר מיטב
 שדהו ומיטב פרמו
 ישלם: שמות כב ד
 2. בעל הגור ישלם כסף
 ישיב לבעלי ודמות ויהיה
 לו: שמות כא לד

הגהות הגר"א
 [א] הוב' ד"ה א' ח' ועד
 מחלה היינו כו' מ"ח
 ורמב"ם מפרש שכן
 דמיהן ממע וכן פורמא
 טובא ממש:

מוסף רש"י

איכא למיפרכי. כלומר
 אפילו כתיבא ליה כי
 לא ילפינן הקדש מיניה,
 דאיכא למיפרכי מה לבעל
 חוב שוה שהוי הדיוט דלא
 הוה לנשקול צעדיה, שכן
 יפה כוחו צנוקין. שן
 יפה ההוב כחו צנוקין
 שפכו מיב צנוקין (גיטין
 סח). משלם נזק שלם.
 ודיש רעהו הכי רעהו
 הוא דמשלם חצי נזק,
 אכל להקדש נזק שלם
 ולגבי הניזק הקדש דרש
 הכי, לבעו הוא דמחייב
 אכל הקדש שהיקדש פטור
 דר"ע ח"ה. ודיש
 (ס"ח) אוקמת ליה מאי
 דוחקין דלוקמת פלוגתא
 דרשא בשווא דניזק ומזיק,
 דלמא לגבות מן העדיית
 דקאמר ר"ע נמי מעדיית
 דניזק קאמר, דהא זיבורית
 דמזיק כ"י ישמעאל,
 ואמנא לא פליגי עליה אלא
 ב"ק להקדש, דר' ישמעאל
 לא סבירא ליה דר"ש בן
 מנסיא (סח). אם כן, דלא
 פליגי עליה דרשא, מאי
 לא בא הכתוב. דקאמר,
 דמשמע לא צא לך אלא
 לך (סח). ועוד. אי ר"ע
 קולא קאמר לגבי מזיק
 כתיב ישמעאל, מאי קל
 ודומר להקדש. דקאמר,
 הואיל וקולא הוא היכי מני
 למיכר וק"ו דמקלין נמי
 גבי הקדש (סח). תניא
 בהדיא, לגבי עקיבא
 צמתי' שיימינן (סח).